

Door barsten heen komt licht

Ledevaartkerk, Chaam, zondag 5 mei 2019

Ds. Sara Dondorp

Eerste Schriftlezing: Jeremia 32:36-41

Tweede Schriftlezing: Lucas 24:35-48

Inleiding

Het is vandaag Bevrijdingsdag en ook de derde zondag van Pasen. We vieren dat we in Europa al 74 jaar in vrede leven, en we vieren de bevrijding van Christus uit de banden van de dood. Het feest van Pasen gaat verder. We hebben gelezen over de twee mensen op weg naar Emmaüs. Zij hebben de Heer gezien en zijn daarover vol vuur. Terug naar Jeruzalem gaan ze, waar ze de anderen treffen. Op dat moment begint de evangelielezing van vanmorgen. Maar eerst lezen we uit de profetie van Jeremia, over de vreugde van God als mensen terugkeren uit ballingschap en over de vreugde als mensen vrede onder elkaar vinden. De blik is naar voren gericht, naar de toekomst. Als antwoord op de evangelielezing zingen we straks het lied, dat we vanaf Startzondag als themalied hebben gezongen.

(Lied 746, Sion mijn Vaderland)

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Over de heilige Martinus, die wij kennen als Sint Maarten, gaat een verhaal dat de satan hem eens benaderde als Jezus. Het leek alsof Jezus zelf Martinus aansprak, maar die vertrouwde het niet. Hij vroeg aan de ander om zijn wonden te laten zien. Daarmee viel de duivel door de mand. Want aan opstanding gaat het lijden vooraf. De Opgestane is geen gladde praatjesmaker, maar een mens die gewond is geweest en daar weet van heeft. Tomas Halik haalt het verhaal aan in zijn nieuwste boek: 'Raak de wonden aan, over niet zien en toch geloven'¹. In dat boek staat de apostel Thomas centraal. Die pas wilde geloven dat Jezus was opgestaan, nadat hij de wonden had gezien. Thomas had begrepen wat later Sint Maarten ook begreep. Maar hij moest een grens over geholpen worden.

Deze anecdote over Sint Maarten past bij de periode na Pasen. Bij de verhalen die we lezen over de verschijningen van Jezus. Verschijningen die betekenis hebben als troost en bemoediging. Maar de anecdote past ook bij dodenherdenking en bevrijdingsdag. Het feest van bevrijding is mooi: bevrijding moeten we vieren! Maar niet zonder ook de doden te herdenken, niet zonder de wonden onder ogen te zien die er nog altijd zijn. Niet zonder stil te staan bij wat er beschadigd is geraakt, en in veel gevallen zelfs onherstelbaar beschadigd geraakt. Ook al is na al die jaren vrijwel alle schade hersteld, de barsten zijn nog altijd zichtbaar. Dat geldt natuurlijk vooral voor de joodse gemeenschap in Europa, maar, voor veel meer mensen: verzetsmensen, Roma, homoseksuelen, en later ook de mensen die moeten leven met de grote schuld van het besef dat zij kind zijn van ouders die fout waren. En als je het over materiele schade hebt, ook voor steden als Rotterdam, Dresden en Middelburg, om er enkele te noemen. Er zijn heel veel dingen kapot gegaan, maar de vraag is of dat alleen maar erg is. Ik denk aan het veel geciteerde fragment van Leonard Cohen: There is a crack in everything, that's how the light gets in. Overall zit wel een barst in, zo komt het licht naar binnen.

¹ Thomas Halik: *Raak de wonden aan. Over niet zien en toch geloven*, Boekencentrum, 2018.

Het is een rare associatie misschien, maar als je het hebt over barsten in de dingen, en over het licht dat daar doorheen komt, en je leest over de leerlingen die in Jeruzalem bij elkaar zijn, de elf overgebleven leerlingen en Kleopas met zijn wandelmaatje, die zojuist uit Emmaüs zijn teruggekeerd, - zij zijn met z'n allen nog in gesprek over wat er gebeurd is, wat hen onderweg is overkomen en hoe je dat moet duiden, als er zomaar ineens, zonder aankondiging iemand bij is. Ze hadden het min of meer over de barsten in hun bestaan, toen ze zich realiseerden dat Jezus onder hen aanwezig was. Zouden we kunnen zeggen dat Jezus, net als het licht, door die barsten kan binnenkomen? Wil hij niet juist bij het gebarste bestaan aanwezig zijn? Hoe je het ook leest, Jezus breekt hun bestaan binnen. Nogal onverwacht en nogal verbijsterend. Het is een heel andere ontmoeting dan tussen Satan en Sint Maarten. Niks geen gevlij, het is eerder een soort schok. Zelfs al hadden Kleopas en die ander hem al ontmoet, en deden de verhalen van de vrouwen de ronde. Ze wisten wat er zou kunnen gebeuren, en toch waren ze volledig van hun stuk gebracht. Het is alsof de Opgestane mensen opschudt in hun dagelijks leven. Als de Opgestane op je pad komt, is het niet terloops, hij brengt je uit je evenwicht en schudt je wakker.

De leerlingen zijn bij elkaar en plotseling is Jezus in hun midden. Het is een ontmoeting die precies tegengesteld verloopt als die onderweg naar Emmaüs. Jezus maakt zich meteen bekend. Te beginnen met een vredeswens. Zoals engelen zich bekend maken. Hij stelt de leerlingen gerust, hij helpt ze op weg. Nee, ik ben geen geestverschijning, ik ben jullie vertrouwde Rabbi. Ik ben het echt, kijk maar naar mijn handen en mijn voeten. Jezus noemt zijn wonden niet, maar zou dat wel kunnen bedoelen. Aan zijn wonden is hij immers herkenbaar als de lijdende. Of beter: als de lijdende die door het lijden heen is gekomen. Zoals het licht door barsten heen komt.

Op een vergelijkbare manier lijkt God Jeremia wakker te schudden. "Jullie die treuren over oorlog, honger en ziekte, Ik, God heb iets anders met jullie voor. Vrede, eenheid, harmonie." Als mensen alleen nog maar de barsten lijken te zien, wijst God op het licht dat daar doorheen kan schijnen. God verheugt zich over onze vrede en gezamenlijkheid. Dat is niet een oppervlakkige vreugde, Zoals dat bij de satan het geval zou zijn. Die verheugt zich over wat mooi is zonder barsten en scheuren. Zijn persiflage van de Opgestane is een glatte jongen met een tandpastaglimlach. Zonder wonden, zonder barsten. Alleen al daarom klopt het niet. Gods vreugde gaat veel dieper, zoals Jeremia bezingt. God heeft ons bedoeld voor vrede, vreugde en eensgezindheid. God breekt in door muren van moedeloosheid heen.

In onze tijd zouden we van dat vooruitzicht van eensgezindheid soms wel een beetje droevig kunnen worden. Hoeveel eensgezindheid, gezamenlijkheid, loyaliteit is er nog? Overall worden we omringd door tegenstellingen, polarisatie. En soms lijkt het wel alsof mensen niet meer in staat te zijn om open en eerlijk te praten met andersdenkenden. In plaats van rustig praten over meningsverschillen, komt het steeds vaker voor dat mensen doodsbedreigingen krijgen. Zelfs bij een voorstel over een herdenkingstocht kan het er zo aan toe gaan. Mensen voelen zich diep gekwetst en zijn dan niet meer in staat de kwetsuren van degenen tegenover hen te zien. Dat kan alleen maar leiden tot een neerwaartse spiraal. Ongetwijfeld gebeuren er dingen waardoor mensen diep geraakt zijn. De enige manier om dat te doorbreken is niet in de strijd meegaan. Is oog te blijven houden voor de pijn van allebei de kanten. Zo iets denk ik dat Jezus bedoeld moet

hebben, toe hij zei: "Heb uw vijanden lief". Heb respect voor degenen die diametraal anders zijn dan jij en blijf ruimte houden voor de dialoog. Dat wil zeggen: blijf niet steken in een debat dat gevoerd wordt alsof het een ping-pong wedstrijd is met maar één winnaar. Is dat niet één van de aspecten waar we 74 jaar geleden van bevrijd zijn: de absolute hardheid van tegenstellingen tussen mensen? Misschien zouden wij als Jezus' volgelingen op dat gebied in onze tijd wel een belangrijke bijdrage aan de maatschappij kunnen geven. Vrede en eensgezindheid uitdragen: tegenstellingen doorbreken, zoeken naar overeenkomsten en verbanden. Hoe moeilijk dat vaak ook is.

Nu denk ik aan een ander citaat uit het boek van Tomas Halik, een citaat dat als motto voorin het boek staat:

"Twee gevangenen in aangrenzende cellen die door klopsignalen tegen de muur contact met elkaar hebben. De muur is wat hen scheidt, maar ook wat hen in staat stelt contact met elkaar te hebben. Datzelfde geldt tussen ons en God. Iedere scheiding is een verbinding."

Naar mijn idee is het een hoopvol citaat, het zet iets op z'n kop. Alsof daarmee tegenstellingen tussen mensen in een ander licht komen te staan. En misschien is het ook wel een helpend beeld, om te zien hoe muren – ook denkbeeldige muren – soms tot communicatiemiddel kunnen worden. Misschien zou je die klopsignalen, net als de barsten van L. Cohen, kunnen zien als mogelijkheid voor een soort lichtpuntjes.

Als het licht door de barsten heen schijnt, dan is dat misschien een opening op opnieuw te beginnen. Om wat niet goed ging achter je te laten. Zoals met Kleopas en zijn wandelmaat.

Terug naar Jeruzalem waar het begonnen is. Daar begint het verhaal met de Opgestane opnieuw. In Emmaus werd de ontmoeting afgesloten met een maaltijd. Hier begint de ontmoeting ermee. Jezus eet vis. Misschien is dat wel van betekenis. Zijn de leerlingen niet ooit vissers geweest. Sommigen van hen tenminste. En heeft hij niet brood en vis gegeten, samen met de menigte van volgelingen.

Ook hier maakt Jezus zich bij de maaltijd herkenbaar. Dan pas gaan de schriften open. Opnieuw in de omgekeerde volgorde van hoe het in Emmaus ging. En ook hier staat de deur naar de toekomst wijd open. Jullie zullen getuigen, te beginnen in Jeruzalem. Het getuigenis is de hele wereld over gegaan. En wij mogen daarin meegaan. Mee lopen, mee getuigen.

Met al onze barsten en butsen op weg naar het licht van de toekomst.

Amen